

Na co muszą uważać kredytodawcy udzielający wakacji kredytowych?

W dniu 24 czerwca 2020 roku weszła w życie tzw. Tarcza Antykryzysowa 4.0.* („Tarcza 4.0.”). Jednym z rozwiązań wprowadzanych przez tę ustawę są tzw. ustawowe wakacje kredytowe. Instytucje kredytowe, w szczególności banki, zostały w myśl nowych przepisów zobowiązane do zawieszenia spłaty zobowiązań zaciągniętych przez kredytobiorców, którzy utracili płynność finansową z powodu pandemii koronawirusa. Jest to kolejna inicjatywa, po tej dotyczącej obniżenia kosztów pozaodsetkowych kredytu, mająca na celu udzielenie pomocy konsumentom w okresie pandemii. Tym razem beneficjentami pomocy są kredytobiorcy, którzy w ostatnich miesiącach utracili nagle swoje główne źródło dochodów, przy czym nadal muszą spłacać, np. raty kredytu hipotecznego. Zaimplementowanie nowych rozwiązań niewątpliwie będzie stanowiło wyzwanie dla kredytodawców. Instytucje finansowe, udzielając wakacji kredytowych, muszą bowiem zadbać o to, aby pomoc trafiła do właściwych osób, ale również o udzielanie konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji w toku całego procesu. Nieprawidłowe wykonanie tych obowiązków w wymiarze ogólnym może bowiem skutkować wszczęciem postępowania w sprawie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów.

„Wakacje kredytowe” oferowane przez banki

- » W marcu 2020 roku, niedługo po wprowadzeniu w Polsce pierwszych restrykcji sanitarnych związanych z COVID-19, banki zaczęły samodzielnie wprowadzać do swojej oferty rozwiązania mające odciążyć klientów w spłacie kredytu w obliczu stopniowego zamrożenia gospodarki. W następnym kroku przedstawiciele sektora bankowego we współpracy ze Związkiem Banków Polskich („ZBP”) wypracowali rozwiązania oparte na komunikacji zdalnej z kredytobiorcami, które, w ocenie pomysłodawców, nie miały być uciążliwe dla klientów. ZBP wskazywał, że banki, w zakresie dopuszczonym przepisami, mogą odroczyć spłatę do trzech rat kapitałowo-odsetkowych lub do sześciu rat tylko części kapitałowej raty na wniosek złożony przez kredytobiorcę.
- » Jako, że rekomendacje ZBP nie miały prawnie wiążącego charakteru, to banki miały w praktyce dużą swobodę w kształtowaniu swojej oferty dotyczącej wakacji kredytowych. Wypracowały one różne mechanizmy polegające na zawieszeniu spłaty kredytu. Zwykle spłatę raty kapitałowo-odsetkowej bądź jej części kapitałowej można było odroczyć do trzech rat – w zależności od banku. Wniosek o wakacje kredytowe można było złożyć przez internet, a więc bez konieczności osobistej wizyty w oddziale banku, która z racji rosnącego zagrożenia zachorowaniem na COVID-19 była absolutnie odradzana przez różne instytucje w kraju. Banki co prawda nie naliczały opłaty za rozpatrzenie wniosku kredytowego ani formalnie za same wakacje kredytowe, ale pobierały inne wysokie opłaty.

Zastrzeżenia Prezesa UOKiK do „bankowych” wakacji kredytowych

- » Różnice w ofertach dotyczących warunków na jakich banki udzielały swoim klientom wakacji kredytowych powodowały, że przygotowane aneksy zawierały postanowienia budzące duże wątpliwości u kredytobiorców. Dlatego część z konsumentów zawiadomiła w tej sprawie Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów („Prezes UOKiK”). Prezes UOKiK uznał sygnały płynące z rynku za na tyle niepokojące, że na początku kwietnia 2020 roku wszczął postępowanie wyjaśniające (tzw. postępowanie „w sprawie”, a nie przeciwko konkretnym przedsiębiorcom), w którym sprawdzał warunki na jakich banki oferują konsumentom możliwość odroczenia spłat kredytów z uwagi na COVID-19.

Ekspert kancelarii WKB są do Państwa dyspozycji.

Dorota Karczewska (dorota.karczewska@wkb.pl), Tomasz Feliszewski (tomasz.feliszewski@wkb.pl)

- » W toku postępowania Prezes UOKiK wezwał 26 banków do przekazania dokumentów i informacji dotyczących oferowanych warunków wakacji kredytowych. Dotychczasowa analiza zebranych materiałów i wydane na jej podstawie w dniu 22 kwietnia 2020 roku Stanowisko Prezesa UOKiK ws. aneksów dot. wakacji kredytowych oferowanych w związku z epidemią COVID-19 wskazują, że:
- > Największe zastrzeżenia Prezesa UOKiK budzi możliwość uznania aneksu, który jest zawierany w celu skorzystania z odroczenia spłaty rat, za potwierdzenie wysokości salda kredytu, ustalanego jednostronnie przez bank. Taka interpretacja w przyszłości mogłaby rodzić poważne konsekwencje dla osób, które będą chciały dochodzić swoich roszczeń w sądzie i żądać rozliczenia kredytu z bankiem, np. w związku z jego nieważnością.
  - > W opinii Prezesa UOKiK niedozwolone jest także uzależnianie odroczenia płatności rat od potwierdzenia salda zadłużenia. Takie postanowienia mogą być uznane za abuzywne i nie wiążą konsumenta.
  - > Ponadto, zawarcie aneksu nie oznacza, że postanowienia zostały indywidualnie uzgodnione. trudno mówić o „indywidualnym uzgadnianiu” warunków w sytuacji w której konsument decydując się na wakacje kredytowe, w praktyce może jedynie zaakceptować przedstawioną przez bank treść wzorca. Dodatkowo, klient znajduje się w trudnej sytuacji finansowej ze względu na utratę pracy lub obniżenie dochodów i jego przyszłość jest uzależniona od pilnego odroczenia płatności rat kredytu lub pożyczki.
  - > Banki nie dostarczały klientom wystarczającej i jednoznacznej informacji o skutkach finansowych odroczenia spłaty kredytu przedstawianych przed podjęciem decyzji o skorzystaniu z wakacji kredytowych – np. o wysokości rat po wakacjach kredytowych, zasad naliczania odsetek.
  - > Klienci byli niewystarczająco informowani przed zawarciem aneksu lub wprowadzeniem zmian do umowy o możliwości odstąpienia w ciągu 14 dni lub też okres ten był skracany na niekorzyść konsumenta. Termin ten powinien być liczony od momentu, gdy konsument zostanie poinformowany o rzeczywistych skutkach finansowych wakacji kredytowych. Oświadczenie o odstąpieniu od umowy może być doręczone osobiście, ale również pocztą tradycyjną i elektroniczną.
- » Z komunikatu prasowego UOKiK wynika, że Banki wyeliminowały już wskazane nieprawidłowości lub zadeklarowały wdrożenie wymaganych poprawek w ustalonym terminie. Prezes UOKiK będzie monitorował wypełnianie przez nie wskazanych zapewnień.

„Ustawowe” wakacje kredytowe w Tarczy 4.0.

- » Prezes UOKiK dostrzegając niebezpieczeństwa dla konsumentów wynikające ze zbyt daleko idącej „dowolności” banków w kształtowaniu oferty dotyczącej udzielania wakacji kredytowych, postanowił zaangażować się w proces legislacyjny, aby nadać dotychczasowej praktyce sektora bankowego pewne ramy ustawowe.
- » Tarcza 4.0. przewiduje możliwość zawieszenia na okres do 3 miesięcy spłaty kredytu, bez naliczania odsetek i innych opłat (oprócz opłat z tytułu ubezpieczeń powiązanych z umowami). Nowe przepisy dotyczyć będą tylko tych kredytobiorców, którzy stracili pracę lub inne główne źródło dochodu po 13 marca b.r. Rozwiązanie wskazane w ustawie będzie dotyczyło umów kredytowych zawartych przed 13 marca 2020 r., jeśli termin zakończenia okresu kredytowania określony w tych umowach przypada po upływie 6 miesięcy od dnia 13 marca 2020 r. Przewiduje zawieszenie obowiązku spłacania kredytu, zarówno części kapitałowej, jak i odsetkowej. W tym okresie kredytodawca nie będzie mógł pobierać żadnych innych opłat, z wyjątkiem opłat z tytułu składek za umowy ubezpieczenia powiązane z umową kredytu. Okres kredytowania, jak i wszystkie terminy przewidziane w umowie kredytu, ulegną stosownemu przedłużeniu o okres zawieszenia. W przypadku, w którym kredytobiorca ma kilka kredytów tego samego rodzaju u danego kredytodawcy, będzie mógł skorzystać z wakacji kredytowych tylko wobec jednego z nich.
- » Warto również zaznaczyć, że w przypadku gdy kredytobiorca skorzysta z ustawowego zawieszenia umowy (tj. na podstawie przepisów Tarczy 4.0.) podczas trwania wakacji kredytowych ustalonych na podstawie

aneksu do umowy z bankiem to termin wakacji „bankowych” ulega skróceniu i automatycznie obowiązywać zaczynają przepisy Tarczy 4.0.

Co dalej z wakacjami kredytowymi?

- » Wprowadzenie Tarczy 4.0. uważać należy za działanie mające na celu poprawę sytuacji konsumentów jako kredytobiorców poprzez zwiększenie transparentności zasad skorzystania z wakacji kredytowych. Niemniej jednak nowe przepisy rodzą także nowe problemy, z którymi będą musieli zmierzyć się kredytodawcy
- » Zarówno na etapie prac sejmowych, jak i senackich, ZBP zgłosił uwagi do projektu Tarczy 4.0. ZBP wskazywał m.in.:
  - > projektowane przepisy w sposób niewystarczający wskazują warunki, które muszą spełnić kredytobiorcy, aby skorzystać z wakacji kredytowych. Kryterium utraty pracy lub innego głównego źródła dochodu powinno być doprecyzowane w ten sposób, iż konsekwencją utraty tego przychodu jest niemożliwość wykonywania zobowiązań wobec wierzycieli oraz że przyczyną utraty źródła dochodu jest sytuacja pandemii COVID-19;
  - > nie jest jasne w jaki sposób bank ma weryfikować oświadczenie klienta, w ocenie ZBP powinna następować jakaś forma weryfikacji, tj. potwierdzenie faktu utraty pracy lub potwierdzenie utraty głównego źródła dochodu (np. deklaracje do Urzędu Skarbowego);
- » Ostatecznie do przepisów regulujących ustawowe wakacje kredytowe wprowadzono poprawkę, zgodnie z którą oświadczenie kredytobiorcy, że po dniu 13 marca 2020 r. utracił on pracę lub inne główne źródło dochodu, jest składane pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych oświadczeń. Jest to pewne rozwiązanie, ale wciąż chyba niewystarczające gdyż w praktyce bankom trudno będzie weryfikować prawdziwość takich oświadczeń.
- » Jednocześnie, trzeba zauważyć, że w przypadku skorzystania przez klienta z wakacji kredytowych regulowanych przez Tarczę 4.0. bank jako kredytodawca w trakcie trwania zawieszenia wykonania umowy kredytu, nie będzie mógł udzielić - w praktyce - takiemu kredytobiorcy żadnego dodatkowego finansowania (z uwagi na oświadczenia o utracie pracy lub innego głównego źródła dochodu po 13 marca 2020 r.). Dodatkowo, możliwość uzyskania pomocy z innej instytucji finansowej także będzie mocno ograniczona gdyż bank informację o zawieszeniu wykonania umowy kredytu przekazuje do Biura Informacji Kredytowej S.A.
- » Podsumowując, przed bankami i pozostałymi kredytodawcami stoi poważne wyzwanie zaprojektowania procesu obsługi konsumentów wnioskujących o wakacje kredytowe tak, aby na żadnym z jego etapów nie doszło do wprowadzenia w błąd i aby pomoc trafiła do właściwych osób. Nieprawidłowe wykonanie tych obowiązków może bowiem skutkować kolejnymi postępowaniami przed Prezesem UOKiK lub Rzecznikiem Finansowym.
- » **Okres pandemii, a co za tym idzie spowolnienie gospodarki to trudny czas dla całego społeczeństwa, zarówno przedsiębiorców, jak i konsumentów. Dlatego rozwiązania takie jak wakacje kredytowe mające na celu zmniejszenie obciążeń kredytobiorców znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej powinny być pozytywnie odbierane przez rynek. Jednakże jak zawsze w przypadku sytuacji nadzwyczajnych do instytucji wakacji kredytowych trzeba podchodzić z rozwagą. Z jednej strony banki nie powinny wykorzystywać swojej przewagi w relacjach z kredytobiorcami, a z drugiej klienci muszą pamiętać, że wakacje kredytowe to jedynie chwilowe rozwiązanie problemu i zobowiązania trzeba będzie w końcu spłacić.**

* Ustawa z dnia 19 czerwca 2020 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-19 oraz o uproszczonym postępowaniu o zatwierdzenie układu w związku z wystąpieniem COVID-19, (Dz.U. z 2020, poz. 1086).